

ANNA ΚΟΥΡΟΥΠΟΥ

Γιατί δεν έχω
σαν το δικό σου, μαμά;

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ

ποταμός
ΑΘΗΝΑ 2011

Άννα Κουρουπού

Γιατί δεν έχω σαν το δικό σου, μαμά;

© 2011 Εκδόσεις ΠΟΤΑΜΟΣ

Επιμέλεια: Σπύρος Σερραφείμ

Σχεδιασμός έκδοσης: Βίβιαν Γιούρη

Εκτύπωση: Μητρόπολις ΑΕ

Εκδόσεις ΠΟΤΑΜΟΣ

Ξενοκράτους 48, 106 76 Αθήνα, τηλ. 210 7231271, fax 210 7254629

www.potamos.com.gr, info@potamos.com.gr

ISBN 978-960-6691-96-6

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η Άννα του Σταύρου Θεοδωράκη	9
Εισαγωγή	13
Χανιά	20
Το πρώτο σκίρτημα	28
Ένα χάνδι στα μαλλιά	34
Σοκάκια, χάρπια, μείκ απ	41
Λάρισα – έρωτας	53
Πρώιμος εθισμός	67
Επί χρήμασι	74
Οι φωτογραφίες	84
Μ' ένα τακούνι και δυο στιλέτα	98
Σοκάκια γεμάτα λουλούδια	103
Διέξοδος	117
Τα δύσκολα χρόνια	123
Εφτά κορμιά κι ένα παιδί	130
Γυναίκα, πια	135
Στην Αθήνα ξανά, μετά δεκαπέντε χρόνια	157
Σήμερα	165
Φτου, ξελευθερία	176
Κάτι σαν επίλογος	180

Η Άννα

του Σταύρου Θεοδωράκη

Ήταν της μόδας τότε, Το κλουβί με τις τρελές. Θυμάστε; Φασουλής, Μπέζος, στο «Παλλάς». Οι κυρίες και οι κύριοι έκαναν ουρές στη Βουκουρεστίου κι εγώ πήρα την κατηφόρα της Συγγρού. Σ' ένα στενάκι, πίσω από μια σιδερένια πόρτα, ανέβαζαν τη δική τους παράσταση οι αληθινά τρελές. Οι «Κούκλες». Για το θρυλικό Drag Queen μπαρ είχα ακούσει διάφορες ιστορίες. Μου είχαν πει, ας πούμε, ότι εδώ χάρισε τις θεατρικές της τουαλέτες η Σπεράντζα Βρανά. Οι Ελληνίδες βασίλισσες με υποδέχτηκαν με φιλία. Το πρόγραμμα δεν είχε ακόμη αρχίσει και στα καμαρίνια γινόταν ο κακός χαμός. Η σιδερένια, στρογγυλή σκάλα, που συνέδεε τα καμαρίνια με την πίστα, είχε γεμίσει φτερά και πούπουλα απ' τα βιαστικά σούρτα-φέρτα της «Μονρόε», της «Βουγισουλάκη», της «Μούσχουρη», της «Μαντόνα», της «Λάιζα Μινέλι». Στους δρόμους τρανσέξουαλ, εδώ μέσα Drag Queen, στην πίστα θεές. Η Μαριλού, το αφεντικό, ιδρωμένη, παιδεύονταν με τα φώτα. Κάτι δεν πήγαινε καλά και, σε δέκα

λεπτά, το πρόγραμμα θα άρχιζε. «Περίμενέ με στο μπαρ». Η Άννα παραξενεύτηκε που ήθελα μόνο μια σόδα, αλλά δεν επέμεινε. Χωρίς να τη ρωτήσω, έβγαλα τη μηχανή μου και τη φωτογράφισα. Ο Κούτρας, ο σκηνοθέτης της βραβευμένης *Στροέλλας*, εμφανίστηκε δίπλα μου. Φίλος παλιός της Μαριλίου. Κάθε ένα κορίτσι που τελείωνε το πρόγραμμά του, ερχόταν από το μπαρ για ένα ποτό. Μιλούσαν δυνατά, κοντά στ' αυτί μου, αλλά δεν τα άκουγα όλα. Μυστικές ιστορίες ανδρών που ερμηνεύουν γυναικείους ρόλους. Ορισμένοι παλιοί πελάτες, μου έδιναν συμβουλές: «Αυτή έτσι – αυτή αλλιώς». Η Άννα παρακολουθούσε από μακριά τις «συζητήσεις» μου. Μετά από λίγο έμαθα να διαβάζω τα βλέμματά της. Με καθοδηγούσε σχεδόν, τι να ακούω και τι όχι. Με ποια να είμαι χαλαρός και ποιον να αποφεύγω. Την κοιτούσα και αναρωτιόμουν. Το πρωί πού πάει; Πού κοιμάται; Πού ζει; Σαν να έβλεπα μια άγνωστη πόλη, από ψηλά. Το επόμενο βράδυ οι «Κούκλες» ήταν κλειστές κι εγώ πήγα σπίτι της. Ένα όμορφο διαμέρισμα, στην άλλη μεριά της Συγγρού. Ο χώρος μύριζε οικογένεια κι αυτό μου άρεσε. Ούτε υπερβολικά αρώματα, ούτε κεριά και ημίφως. Ένα φωτεινό σπίτι, ενός κανονικού ανθρώπου. Με γεμάτο ψυγείο και λουλούδια στις βεράντες. Μόνο τα καλλυντικά στο μπάνιο και στο κομοδίνο περίσσευαν. Η συζήτηση κράτησε πολύ. Μέχρι που τελείωσαν οι κασέτες του τηλεοπτικού συνεργείου.

Λίγους μήνες μετά, μου έφερε ένα φάκελο στο γραφείο. Να τον ανοίξω όταν θα είμαι μόνος μου. Με σχολικά γράμματα ήταν γραμμένη η ιστορία της. Αυτή που μπροστά σας έχετε.

Να τι μου έμεινε απ' όσα μου είπε η Άννα στο σπίτι της εκείνο το χειμωνιάτικο πρωινό του 2010:

«Δέκα τριών – δέκα τεσσάρων ετών, κατάλαβα ότι είχα δύο δρόμους στη ζωή μου. Μπορώ να χρησιμοποιήσω ό,τι λέξεις θέλω; Ή στα 60 μου θα ήμουν ένας πούστης στο Ζάμππειο ή αυτό που είμαι τώρα και νομίζω ότι διάλεξα το καλύτερο. Δεν υπήρχε άλλος δρόμος. Τουλάχιστον, για μένα, ήταν μονόδρομος».

«Δεκαεφτά χρονών βγήκα στη Συγγρού. Σκληρές εποχές. Κάθισα έξι χρόνια, έκανα ορμονοθεραπεία και μετά αποφάσισα να κάνω την επέμβαση στην Καζαμπλάνκα. Στήθος είχα κάνει ένα χρόνο πριν. Είναι ψευδαίσθηση ότι, κάνοντας την αλλαγή φύλου, αλλάζεις και εμφανισιακά. Ίσως να γλυκαίνεις λίγο, γιατί φεύγουν εντελώς τα ανδρογόνα, ίσως...».

«Όταν γνωρίζω έναν άντρα που δεν ξέρει την ιστορία μου; Τι του λέω εγώ; Είμαι αυτή, έκανα αυτό. Σου κάνω; Καλώς! Δεν σου κάνω; Νεζτ».

«Οι γονείς μου; Αν είμαι κάτι σήμερα στη ζωή μου και δεν έχω σαπίσει, αυτό το οφείλω στη μητέρα μου και τον πατέρα μου. Από τότε που πήρε σύνταξη ο πατέρας μου, ζούν στην Κατερίνη. Τους βλέπω όμως κάθε καλοκαίρι και το Πάσχα, συνήθως, το περνάμε μαζί».

«Δεν αισθάνομαι ότι έχω κάτι αντρικό μέσα μου. Ίσως ένα πείσμα, μία δύναμη. Κι από γυναικεία χαρακτηριστικά; Τα προφανή (γέλια). Τη ζήλια μου, την κτητικότητα μου, την ευαισθησία μου, την γκρίνια μου, τη νοικοκυροσύνη μου, την ερωτικότητα μου, όλα».

Στη μαμά μου και σε όσους
ταξίδεψαν στις θάλασσές μου

Νόμιζα θα ήταν εύκολο να το κάνω όλο αυτό. Πήρα ένα τετράδιο κι ένα στυλό και, πράγματι, οι πρώτες σελίδες έφυγαν πολύ γρήγορα. Έπειτα από λίγο, άρχισε να δυσκολεύει το πράγμα. Έπρεπε να ανασύρω μνήμες, που ναι μεν έρχονταν αβίαστα στο μυαλό μου, αλλά τα δάκρυα δεν με άφηναν, κάποιες φορές, να διακρίνω τα γράμματα.

Έκλαψα πολύ σ' αυτή τη διαδρομή, μέσα απ' αυτό το βιβλίο. Αλλά και γέλασα πάρα πολύ. Θυμήθηκα ανθρώπους που πέρασαν απ' τη ζωή μου, που άφησαν το σημάδι τους και γλύκανε η ψυχή μου. («Ξαναείδα») γεγονότα που με σημάδεψαν.

Βρισκόμουν σε μια πολύ άσχημη περίοδο και είχα ανάγκη να γράψω κομμάτια της ζωής μου. Σαν ψυχάνάλυση το είδα, με τον ίδιο μου τον εαυτό. Τυγχάνει η ευαισθησία μου να είναι μεγαλύτερη απ' ό,τι χωράει σ' αυτούς τους δρόμους που περπάτησα. Δεν ξέρετε πόσο εύκολο είναι να χάσεις το μέτρο, σε μια ζωή που δεν την καθορίζεις εσύ.

Ας μη γελιόμαστε. Κανένα παιδί δεν θέλει να γεννηθεί εγκλωβισμένο σε τέτοια παγίδα. Κανένας γονιός δεν θέλει να κουβαλήσει τέτοιο σταυρό. Είναι σκληρό να παλεύεις να κερδίσεις πράγματα και αξίες, που για τους πολλούς είναι αυτονόητα. Αλλά συνέβη. Κι απ' τη στιγμή που το είδα και το έκανα «δικό μου», το υπερασπίστηκα μέχρι αίματος.

Ποτέ δεν μπόρεσα να καταλάβω γιατί θα πρέπει να κρίνεται, πόσο μάλλον να κατακρίνεται, η αξία ενός ανθρώπου, απ' τον τρόπο που κάνει έρωτα. Ειλικρινά, ποτέ δεν το κατάλαβα.

Κάποτε, ρώτησα τη μητέρα μου: Αν δεν είχα αυτή την ιδιαιτερότητα, θα με αγαπούσε περισσότερο; Και μου απάντησε πως μ' αγαπάει τόσο πολύ, γι' αυτό ακριβώς που είμαι. Δεν ξέρετε πόση δύναμη πήρα απ' αυτό. Είναι πολλές οι αναφορές στη μητέρα μου, εδώ μέσα. Αν δεν την είχα δίπλα μου, μαζί με τον πατέρα μου, όλα αυτά τα χρόνια, σίγουρα θα ήμουν πολύ διαφορετικός άνθρωπος.

Ό,τι όμορφο βρέθηκε στο δρόμο μου, το μοιράστηκα μαζί τους. Σε όποια («ναρκοπέδια») κι αν έπεσα, τα απασφάλισαν η αγκαλιά τους και η αγάπη τους.

Πάντα έγραφα τις σκέψεις μου σε ένα κομμάτι χαρτί. Συνήθως, όταν δεν ήμουν καλά με τον εαυτό μου. Δεν είχα σκοπό, όμως, να εκδώσω τη ζωή μου, μέσα από τις σελίδες ενός βιβλίου. Η ανάγκη μου ήταν μια ανασκόπηση, τώρα που σταμάτησα να περιφέρω το σώμα μου σε οίκους ανοχής. Προς το παρόν, τουλάχιστον.

Όταν διάβασαν τις πρώτες σελίδες δυο-τρεις καλοί μου φίλοι, μου είπαν («να το κάνεις βιβλίο, έχεις πράγματα να πεις»). Η αδερφή μου με ρώτησε, «γιατί μιλάς σε τρίτο πρόσωπο;». Μόνο έτσι θα μπορούσα να φέρω εικόνες του εαυτού μου από άλλη οπτική γωνιά. Στην ουσία, έψαχνα για τη σκοτεινή μου πλευρά. Είδα πολλά.

Αν άφησα κάποια κενά, για κάποια πρόσωπα που αναφέρω παρακάτω, το έκανα για ευνόητους λόγους. Στη μια περίπτωση δεν ήθελα να θίξω προσωπικά δεδομένα και στην άλλη άφησα αναπάντητα ερωτήματα γιατί θεωρώ ότι θα κινδύνευε η σωματική μου ακεραιότητα. Όπως παντού, έτσι και στον κόσμο μου, μάλλον περισσότερο από οπουδήποτε αλλού, ισχύει ο γνωστός νόμος: Το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό.

Η αμφιβολία μου ήταν στο κατά πόσο μπορεί να υπάρχει κάποιος που να ενδιαφέρεται να μάθει τη ζωή μιας ακόμη τραβεστί ή τρανσέξουαλ. Έχουν ειπωθεί –σχεδόν– τα πάντα. Το μυαλό μου πήγε σε πολλά παιδιά που βρίσκονται στην ίδια, περίπου, θέση που ήμουν κάποτε κι εγώ. Και παίρνω αρκετά μηνύματα στο Facebook από άγουρες ηλικίες που ψάχνουν ένα μονοπάτι για να βγουν στο δρόμο που θέλουν. Δεν νουθετώ. Τις δικές μου ατραπούς παραθέτω. Και ίσως κάτι δουν που να τα βοηθήσει να αναλάβουν την ευθύνη των πράξεών τους, όποια απόφαση κι αν πάρουν. Προς αντίθεση πολλών, η ομοφυλοφιλία δεν είναι μόδα.

Ελπίζω κάθε μάνα που θα πάρει –έστω λίγο– απ’ το μεγαλείο της μητέρας μου, θα δει μέσα απ’ αυτήν, ίσως από

άλλο πρίσμα, την περίπτωση του παιδιού της. Ένας γονιός που «πετάει» το παιδί του, επειδή θέλει διαφορετική ζωή, απ' τα δικά του εγωιστικά όνειρα, είναι εγκληματίας. Είναι ο πιο επιεικής χαρακτηρισμός που μπορώ να προσδώσω.

Όποιος δει κάτι απ' τον εαυτό του, καθρέφτης είναι, μη φοβηθεί.

Σε όσους πέσει στα χέρια τους από κουτσομπολίστικη διάθεση, καλά να περάσουν.

Έτσι κι αλλιώς, σε όποιο βλέμμα είδα απαξίωση που προερχόταν επειδή απλώς φορούσε γραβάτα ή, αντίστοιχα, μια γυναίκα ένα «σεμνό» φόρεμα, το ανταπέδωσα διπλά.

Βολές αποδέχτηκα μόνο από ανθρώπους που πλήγωσα, θελημένα ή μη και ζήτησα συγγνώμη. Εκεί, έσκυψα το κεφάλι. Εκεί, χαμήλωσα τα μάτια. Τα υπόλοιπα βλήματα, ειδικά όταν είναι άδεια, μικρό κακό μπορούν να σου κάνουν. Αν έχεις καλή πανοπλία, μπούμερανγκ γίνονται στο σκοπευτή. Τον κομπλεξικό άνθρωπο τον λυπάμαι δυο φορές. Είναι ανίατη η αρρώστια του. Τα αγκάθια που έχει μέσα του, δεν θα φύγουν ποτέ. Αυτός ματώνει, στην ουσία. Για σκεφτείτε το.

Ναι, ήταν και είναι δύσκολος ο δρόμος που διάλεξα. Αναλογιζόμενη τη μεγάλη ευαισθησία που με διέπει, απορώ ειλικρινά πώς κατάφερα να κρατήσω πέντε αξίες αναλλοίωτες μέσα μου. Πολλές φορές, στην άκρη του νήματος. Αλλά τις κράτησα. Και είμαι πολύ περήφανη γι αυτό. Οι Σειρήνες, μέσα στη νύχτα, είναι πολλές. Και είναι και πιο σαγηνευτικές. Με κάλεσαν άπειρες φορές. Πολλές απ' αυτές με παρέ-

συραν με τη μελωδία τους και ταξίδεψα μαζί τους. Και, φυσικά, μαγεύτηκα. Πάντα, όμως, κάτι με κρατούσε, σαν αόρατο σχοινί, και με τραβούσε λίγο πριν ακουμπήσω στον πάτο. Δεν έχω βρει ακόμα τι είναι αυτό. Οι καταβολές μου; Η τόση αγάπη που πήρα στη ζωή μου και («κώλωσα») να την προδώσω; Μήπως αγαπούσα τόσο πολύ τον εαυτό μου και απλώς δεν το έβλεπα; Ίσως όλα μαζί. Βλέπετε, είμαι ρομαντικός άνθρωπος. Πιστεύω στη μοίρα. Στο πεπρωμένο. Όποια μορφή και να 'χει. Πρόσφατα, ένας γνωστός μου, ιδιαίτερος άνθρωπος, μου είπε κάτι που έχει μεγάλη αλήθεια μέσα του.

«Άννα μου, είμαστε πολλοί. Απλά, είμαστε σκόρπιοι».

Αυτή είμαι. Όσα συμπυκνώνει αυτή η φράση, που με τραβάει απ' τον πάτο.

Στα μονοπάτια που περπατάμε, άλλοτε μας καθοδηγούν κάποιοι και άλλες φορές τα προχωράμε μόνοι μας. Από επιλογή. Χρειάζεται διορατικότητα, ίσως εξυπνάδα και σίγουρα τύχη, για να φτάσεις σε ένα μεγαλύτερο δρόμο και πιο ασφαλή.

Είχα την τύχη να δω τη ζωή από πολλές πλευρές. Σαν αγόρι δεν πρόλαβα και πολλά. Έζησα όμως την εφηβεία μου με το κουτάλι. Υγιέστατα. Το θεωρώ πολύ σημαντικό. Όταν έγινα τραβεστί μπήκα σ' έναν άλλο κόσμο. Γοητευτικό—αυτό ήταν και το ζητούμενό μου— και συνάμα πολύ επικίνδυνο. Είναι μακρύς ο κατάλογος των κινδύνων όταν εκτίθεται, ευάλωτη, μέσα στο σκοτάδι, σε ένα πεζοδρόμιο, πουλώντας το κορμί σου. Αναφέρω κάποιες δύσκολες στιγμές, ενδεικτικά, στα επόμενα κεφάλαια. Δεν είναι φρούτα. Δεν είναι

αλλαντικά. Ούτε ρούχα, ούτε παπούτσια. Τον εαυτό σου πουλάς. Ακούγεται παρανοϊκό. Και τι δικλίδες ασφαλείας να βρεις να τον προστατέψεις; Η πιο δυνατή και τερατόμορφη Σειρήνα, φορώντας μια πανέμορφη μάσκα, είναι τα ναρκωτικά. Όταν το ανέφερα σε μια συνέντευξη, σε ένα site που είχε σχέση με την πορνεία, μέχρι και με μηνύσεις με απείλησαν κάποιες τραβεστί. Δεν πτοήθηκα. Σε τελευταία ανάλυση, δεν έβγαλα τον εαυτό μου απέξω. Και μια κοινωνία οφείλει να γνωρίζει πως ούτε στην πορνεία, ούτε στα ναρκωτικά είναι εθισμένη μια τραβεστί, επειδή απλά ξύπνησε ένα πρωί και είπε να τα δοκιμάσει. Δυστυχώς, αυτά υπάρχουν παντού. Αυτό είπα, αυτό ξαναλέω.

Μετά, ήρθε η επέμβαση. Η ισοροπία μου. Που άργησα λίγο να τη βρω. Εκεί, πια, έφτασα σε λεωφόρο. Μεγάλος δρόμος. Έπεσα σε παγίδες. Έφαγα τα μούτρα μου. Πίστεψα πως έκανα κάτι τόσο μεγάλο, τόσο ογκώδες, που όλοι έπρεπε να με προσκυνούν. Ευτυχώς, νωρίς κατάλαβα ότι έκανα αυτό ακριβώς που ήθελα. Ήταν πολύ μεγάλο. Αλλά μόνο για μένα. Κι έτσι έπρεπε να ήταν.

Μεγάλα κομμάτια του εαυτού μου τα ανακάλυψα με φόντο ένα κόκκινο φως, μέσα σε δωμάτια οίκων ανοχής. Και ανοχής, φυσικά. Όχι τίποτα σπουδαίο και εξωπραγματικό. Εκεί ανακάλυψα πόσο δυνατή είμαι κι αυτό δεν είναι και λίγο. Το έκανα με κοπιαστική δουλειά. Με πόνο. Με δάκρυα. Με πολύ αγάπη γύρω μου. Ξέρετε πόσο σημαντικό είναι αυτό; Ίσως το έβλεπα και σαν ένα είδος αποδοχής κάθε φορά

που έτρωγα χαστούκια και, αντί να πέσω, απλά «έστρωνα τα μαλλιά μου». Όταν, κάποια στιγμή, η ζωή μου τα έφερε πολύ δύσκολα πέρυσι, αρχές του 2010, λύγισα. Και ναι, παραιτήθηκα. Οι άνθρωποί μου, οι φίλοι μου και η οικογένειά μου δεν με άφησαν, όμως, να πέσω. Εκείνες τις μέρες διαπίστωσα, με τρόμο, ότι ένα και μόνο κορμί να έπεφτε πάνω μου δίνοντάς μου χρήματα, όλο το οικοδόμημα θα γκρεμιζόταν. Φαίνεται πως είχα καταβάλει μεγάλες προσπάθειες να διαφυλάξω αυτά που σας έλεγα πριν και, μάλλον, κουράστηκα. Πέρασα ένα χρόνο αφήνοντας να με ακουμπήσουν χέρια που μόνο εγώ ήθελα. Ήταν λυτρωτικό.

Δεν ξέρω πώς θα συνεχιστεί η ζωή μου. Ψάχνομαι, όπως έκανα πάντα. Ένα πράγμα ξέρω σίγουρα: Αν ήμουν σήμερα δεκαέξι χρονών, θα ακολουθούσα ακριβώς τα ίδια μονοπάτια, με τη μόνη διαφορά ότι θα είχα καλύτερη οικονομική διαχείριση. Αλλά, όπως σας είπα και πριν, όλα έχουν το λόγο τους που γίνονται. Ακολουθήστε με στο ταξίδι μου. Οι οδοιπόροι δεν πάνε απαραίτητα με τους ασθeneίς.

Χανιά

Έπειτα από δέκα μέρες σε ακινησία, να τη πάλι απαστράπτουσα, ολίγον κουρασμένη, μετράει λίγο αφηρημένα. Τρι-ακοστός είναι ή τεσσαρακοστός; Αυτές οι δεκάδες πάντα την μπερδεύαν. Είναι, περίπου, στη μέση της σκάλας με την κόκκινη επένδυση και, προτού βάλει τη «μάσκα» της, κάθεται στο κεφαλόσκαλο να πάρει μια ανάσα. Μόνο μια ανάσα. Άντε δύο. Δεν θέλει να κάνει σκέψεις. Ακούει την οχλαγωγία από κάτω, ανακατεμένη με τη δυνατή μουσική και τη φωνή της γριάς να προσπαθεί μάταια να ηρεμήσει άντρες και αγόρια, ξανααμμένους, ερεθισμένους, που μια σκέψη έχουν στο μυαλό τους εκείνη τη στιγμή: Την Άννα.

Πότε στα τέσσερα, πότε ανάσκελα, δούλα, κυρά, γκόμενα, θεία, ανιψιά, ενίοτε και μάνα. Α! Και γκόμενος. Αυτό, πια, παίζει πολύ τώρα τελευταία. Άλλαξε η χιλιετία δύο-τρία χρόνια πριν, άλλαξαν και οι ρόλοι. Σκέφτεται πως δεν είναι τα χρόνια που πέρασαν. Απλά, χαλάρωσαν τα λάστιχα από τις μάσκες και πέφτουν σιγά-σιγά. Και γιατί να μην πέσουν, άλλωστε; Το τι θα δει ο περιγυρος κάτω απ' αυτή, άλλος το πληρώνει, άλλος όχι. Σίγουρα δεν τον αφορά η άποψη ή η γκριμάτσα της πουτάνας. Αυτή είναι η φίλη του, αυτή και

ο εχθρός του. Γιατί σχεδόν πάντα τη μισεί όταν φύγει ο πόθος από μέσα του. Ουφ. Τι την έπιασε και τα σκέφτεται τώρα όλα αυτά; Αφού ξέρει. Τώρα, δεν πρέπει να βάζει τίποτα στο κεφάλι της.

Χανιά, λίγο μετά το 2000. Πριν κλείσει τα σαράντα της χρόνια, με εμφάνιση 28άρας. Δεν είναι και λίγο. Μάλλον η κούραση θα φταίει. Ίσως και η αναγκαστική αποχή από τη δουλειά, επί δέκα μέρες. Ανέβα-κατέβα, ανέβα-κατέβα. Γόνατο είναι αυτό. Παρ' ολίγον μηνίσκος. Έδινε απίστευτη αίγλη αυτή η σκάλα στο μαγαζί. Απ' την αρχή που το αγόρασε, εκεί έπεσε η ματιά της, εκεί κόλλησε το μυαλό της, εκεί παραλίγο να χάσει την ψυχή της. Τη μίσησε στο τέλος, παρά την αίγλη της. Χρυσά στερεώματα να συγκρατούν σε κάθε σκαλί τη βυσσινί μοκέτα, δύο ρομαντικοί πίνακες σε κάθε τοίχο. Λίγο μετά τη στροφή, δυο υπέροχες απλίκες αντικριστές να κοιτούν άένα η μια την άλλη και να απλώνουν ένα υπέροχο κόκκινο φως στους μπεζ τοίχους.

Τέρμα, στο κεφαλόσκαλο, έστεκε ένας τεράστιος καθρέφτης. Έτσι, για μια γρήγορη ματιά. Οι άντρες να στρώσουν τη γραβάτα, λίγο το μαλλί που χάλασε από επιδέξια δάχτυλα. Μια στιγμή να φύγει το αναψοκοκκίνισμα. Μια ματιά πριν κατεβεί, («καθαρός») πια, τη σκάλα και τραβήξει το δρόμο του, ως την επόμενη φορά. Μια γρήγορη ματιά και για την Άννα. Λίγο πριν, λίγο μετά. Απαραίτητες και οι δύο στιγμές. Δεν τον έβαλε τυχαία εκεί τον καθρέπτη. Για πρακτικούς λόγους μπήκε, ασχέτως αν με τον καιρό τον σιχάθηκε κι αυτόν.